

Indrukken uit een adviescommissie

Schrijver dezes heeft het genoeg al een aantal jaar deel uit te maken van een adviescommissie bosreservaten. Eerst was dit voor de houtvesterij Antwerpen. Nu voor de gelijknamige inspectie, die ook houtvesterij Turnhout omvat.

Waarin schuilt dat genoeg? Voor mij betekent het vooral een leerschool, en wel op meerdere niveaus. Zelf beschouw ik me als 'geëngageerde amateur' – vrijwilliger is het woord dat tegenwoordig beter staat. Ik mag in mijn vrije tijd voor Natuurpunt conservator zijn van een 'natuurreservaat in de bossfeer'. Een heel leuke bezigheid voor iemand die zijn beroepsleven vult met vergaderingen allerhande. Met bomen hoef je immers niet steeds te vergaderen om tot een oplossing te komen...

Wat bedoel ik met 'leren op verschillende niveaus'?

Eerste niveau: in de eerste plaats leer je heel wat bekende en onbekende plekjes van je regio beter kennen. Dat levert bovendien heel wat bijkomende terreinkennis op.

Tweede niveau: ook een bosreservaat ontsnapt niet aan het gegeven dat elk bos multifunctioneel is. In dit geval: drager van natuurwaarden, drager van culturele waarden – historische en actuele menselijke invloeden – en bron van wetenschappelijke informatie voor de bosbeheerder. Tegen deze achtergrond is het meedraaien in een commissie bosreservaten waarin deze drie waarden hun (vurige) belangenbehartigers hebben, beslist een verrijkende ervaring. Meestal komen de leden vrij snel tot een consensus. Soms ontstaat echt discussie. Het trio bosbouw, natuurbehoud en landschapszorg levert dan gegarandeerd uitermate spetterende

PAUL STRYCKERS, medewerker CVN, vrijwilliger in Bossenwerkgroep van Natuurpunt vzw, conservator van het natuurreservaat De Kluis

en interessante argumentaties op. Ik probeer dan zoveel mogelijk te luisteren. Als ik dan toch een bijdrage kan leveren, dan is het precies door als 'buitenstaander' een beetje advocaat van de duivel te spelen, door te vragen naar verheldering van bepaalde standpunten, door misschien te wijzen op bepaalde inconsequenties, enz. Hopelijk hebben de andere leden daar dan ook wat aan.

Derde niveau: in de marge van voormelde discussies komen soms onverwachte zaken naar boven. Laat me er twee kort beschrijven.

Zo is me opgevallen hoe geformaliseerd natuurbehoud wel is geworden. Natuurbehoud is niet langer zonder meer gericht op het veiligstellen van biodiversiteit. Doelstellingen zijn vaak bepaald en formeel vastgelegd in functie van wet- en regelgeving. Een belangrijk element hierbij is de Europese Habitatrichtlijn. Sommige gebieden waar de adviescommissie haar oog op laat vallen, zijn aangemeld als speciale beschermingszone. Hier horen bepaalde habitats bij. De leden van de commissie die uit de wetenschappelijke wereld van bosbouw of natuurbehoud komen, spreken met elkaar in termen van habitatcodes. 'Is dit de 9190 of de 9160?' Op zich is dit voor mij niet zo erg; vroeger moesten de kassiersters van de Aldi ook heel wat codes van buiten leren... Maar een beetje bizar wordt het als de natuur zich niet aan die codes gelegen laat. Op een bepaald moment kwam men in de commissie tot de bevinding dat een bos de potenties vertoonde om te evolueren naar een beukenbos. Maar het was wel aangemeld als eikenbos. En ook het omgekeerde is denkbaar. Kan, of – meer nog – mag dit zomaar? Zonder twijfel hebben de opstellers van de Habitatrichtlijn het beste met de natuur voor gehad. Maar als 'buitenstaander' kun je je niet van de indruk ontdoen dat het spreekwoordelijke doel om voorbij te schieten soms niet ver af is.

Nog een leuke discussie is die tussen bosbouw/natuurbehoud versus monumenten- en landschapszorg. In feite gaat het om een schijntegenstelling, tenminste als je de kwaliteit van de leefomgeving als uitgangspunt neemt. Die leefomgeving bestaat immers altijd uit een mix van natuur en cultuur. Zowel voor het Grotenhoutbos als in het 's Herenbos in Oostmalle ontstonden vurige discussies over de invulling van het beheer. Op Europees niveau bestaat een programma voor het oprichten van een netwerk van integrale bosreservaten. Hiervoor werden o.a. oppervlaktecriteria vastgelegd (Minimum Structuurareaal of MSA). In een gebied dat voor het statuut bosreservaat in aanmerking kwam, was een deel door het INBO aangemerkt als zone voor integraal bosreservaat. Tijdens het plaatsbezoek aan het Grotenhout door de commissie, had

Enkele zware beuken in het bosreservaat van Wijnendalebos.
© Luc De Keersmaeker – INBO

de vertegenwoordiger van monumenten- en landschapszorg bezwaar tegen deze locatie. Er liep immers een bosdreef dwars door de locatie waar een kern integraal bosreservaat voorzien was dat aan het MSA voldoet. Precies de drevestructuur was mede aanleiding geweest om het gebied als landschap te beschermen. In het 's Herenbos, dat min of meer hetzelfde bostype bevat en ook mogelijkheden biedt om een kern 'integraal reservaat aan te duiden', dreigde dezelfde discussie te ontstaan. Om uit de impasse te geraken werd beslist om het 'niveau van het boscomplex' te verlaten en werd zowel vanuit het bosreservatenbeleid als vanuit een landschapsbeleid het belang van het 's Herenbos in een ruimere (Vlaamse) context gekaderd. Hierdoor kon een beheer voorgesteld worden, waarin de belangrijkste landschapswaarden gevrijwaard en geaccentueerd worden én waarin ruimte voorzien is voor een kern integraal bosreservaat. Ik onthoud hieruit twee belangrijke lessen: hoewel vanuit de Monumenten en Landschappen en het bosreservatenbeleid tegenstrijdigheden kunnen ontstaan in een specifiek gebied, leidt de eindvisie na discussie tot een degelijke invulling van de kwaliteit van de leefomgeving. En dit is voor mij minstens even belangrijk als de individuele argumentaties van Monumenten en Landschappen en Bos & Groen! De tweede les: bij discussies over de invulling van het beheer in één specifiek gebied, is het zeker aangewezen om het belang van bepaalde beheeraspecten in een ruimere ecoregio te kaderen, iets wat vaak te weinig gedaan wordt in het bos- en natuurbeleid.

Vierde niveau: bosbeheer bevindt zich op het snijpunt van natuurbeheer en filosofie. Als je bijvoorbeeld graslanden beheert, ga je uit van doelstellingen op korte termijn. Zie je na pakweg tien jaar geen resultaat van je inspanningen, dan gooi je het roer om. Maar de bosbeheerder werkt met organismen waarvan de levensduur die van hem zelf vaak in een veelvoud overtreft. Zoiets dwingt je haast vanzelfsprekend tot een existentieel gevoel van nederigheid, als je je in het gezelschap van eeuwenoude eiken of beuken bevindt. Maar bovendien leidt dit tot de eenvoudige vaststelling dat je wel dingen kunt plannen, maar daar wellicht nooit voluit de resultaten van zult zien. In bosbeheer kun én moet je, meer dan in welke beheerdiscipline ook, lessen uit het verleden trekken. Ga maar eens na met welke zaken de officiële bosbouwwetenschap amper honderd jaar geleden gepassioneerd bezig was – zoals het proberen te 'naturaliseren' van allerlei exoten in functie van de houtproductie, denk aan het geografische arboretum van Tervuren – en hoe diezelfde bosbouwwetenschap daar nu tegenaan kijkt. Wat zeker is, is dat onze voorgangers net zoals wij het beste voorhadden met het bos. Maar hoe zullen onze nazaten over weerom een eeuw naar onze daden kijken? Ook dit is een les in nederigheid. Een bijkomende gevolgtrekking is dat je niet genoeg kunt noteren, over je doelstellingen, je ingrepen en je eigen bevindingen. Hopelijk leveren we als adviescommissies daartoe een bijdrage. ■

Pro-Silva-Excursie Zoniënwoud op 7 juli 2006: “Windvalvlakten in Zoniën: planten of wachten?”

Pro-Silva
i.s.m. Inverde

Zoals de meesten zich wellicht nog herinneren, werd onze regio begin jaren 90 geteisterd door zware stormen. Ook het Zoniënwoud kon aan dit natuurgeweld niet ontkomen, waardoor binnen de rijpere bestanden veel van de hoogste beuken tegen de vlakke gingen. Hierdoor ontstonden open plekken in het bos. Door de omvang van de ravage was het niet mogelijk om snel al deze plekken te beplanten. De gevolgen laten zich nog steeds zien, en vormen meteen het onderwerp van deze Pro-Silva-excursie. Immers, deze jonge aanplantingen (nu zo'n 10-15 jaar oud) zijn erg verscheiden naar uitzicht en bosbouwkundige interpretatie. Hoe de – al dan niet aanplante – verjonging

evolueerde, hangt van verschillende factoren af en het resultaat is vaak erg verrassend. Voldoende stof dus voor boeiende discussies, maar tegelijk dringt ook de vraag zich op hoe het nu verder moet. ■

Praktisch

De excursie zal doorgaan op vrijdag 7 juli 2006. De details in verband met de praktische organisatie volgen nog, maar hou alvast de hele dag vrij.

Inschrijven kan bij: noah.janssen@vbw.be